

orožja. Kaj to poméni? Žandarji so pripeljali četo ciganov, ki so je v gozdu zajéli.

„To so óni ljudje, o katerih vam sem ravno zdaj pripovedoval“ „reče Martin. To je óna deklica, ki se je igrala z Milanom, to sta óna dva hudobneža, ki sta za menoj streljala.“

„Dobri človek,“ reče Ternovski gânen, „ti si stavil svoje življenje v nevarnost zaradi mojega otroka; povédi, kako naj te dostojno plačam za tvoj trud in žertovanje? Ti ostaneš tukaj, da bodeš svedok (priča), ko bodemo te razbojnike izpraševali in jim sodili. Oče župan bode tako dober, da pové tvojej ženi, ka se jej nij treba bati za tebe.“

Župan se bogato obdarjen sam domóv poverne. Bilo mu je zeló všeč, da je Martinu sreča tako ugodna. Prepričal se je, da tudi v velikih palačah ljudje prebivajo, ki so dobrega, usmiljenega in občutljivega serca, katero prevelicega veselja tudi razkipéti more. Martin je moral pri grofovski mizi obedovati.

Še tistega dne je moral pred sodnijo zaradi ciganov, ki so zeló tajili, da bi bili óni dete ukradli, a vendar niso mogli tajiti, da bi ne bili óni streljali za Martinom. Naposled se je seznavalo, da je ciganka v tem, ko si je Milan za germovjem cvetja nabiral, stopila k njemu, ter ga z neko ruto terdo okoli ust ovila, da nij mogel upiti in tako sè soboj odnesla.

Martin je prejel darilo, ki je bilo tistemu namenjeno, kdor otroka najde in ga žalostnim staršem v naročje prinese. Tako je bil na jedenkrat najbogatejši v celej vási. A njegova žena Mara je še zmirom terdila, da jej je ciganka to srečo na dlani čítala, ako tudi so jej pametni ljudje dokazovali, da bi cigani, ko bi bili zmožni prihodnost prorokovati, tudi morali znati, kaka osoda zadene tiste, ki so dete in kozo ukradli. Glejte, tako daleč se vkoreninijo vraže in druge bedastoče, ako se v mladosti ne iztrébijo iz nežnega serca nedolžnih otrók!

Lisko, ki je bila po božjej previdnosti vzrok, da so dobili starši ljubljene otroka nazaj, moral je Martin Milanu prepustiti, a dobil je zato dve lepi in dobri kravi, a Jožek mnogo lepe obleke in igrač.

Po sodnijskih preiskavah je prišlo na dan, da je deklica, ki se je z Milanom tako ljubeznívo igrala, bila tudi ukradena svojim staršem, ali nij se moglo nikjer zvedeti za njene starše niti ródbino, zato jo grof priderži pri sebi.

Bila je pridna, dobra in ubógljiva, grof je po očetovski skerbel za-njo; pozneje je vzela nekega uradnika za moža, s katerim je mnogo let srečno in zadovoljno živela. Druge ciganske otroke so oddali v sirotinske in druge závode, cigane in ciganke pa v kaznilnico, iz katere nekateri niso nikdar več prišli na dan.

Toplota, solnce in štiri letni časi.

Bil je dober in pobožen oče, ki je svoje otroke vedno opominjal na stvari božje, da bi se tako učili Boga prav spoznaváti, ljubiti in mu služiti. Večkrat jih je vzel sè soboj na polje in jim pripovedoval, kako je Bog to ali óno tako modro in lepo urédil, da holje biti ne more, a otroci so ga zopet popraševali,

zakaj je to ali óno ravno tako in ne drugače? Oče jim je na vsa njihova vprašanja rad odgovarjal.

Necega dne gre oče sè svojim Jarnejčkom zopet na polje, gledat, kako žito zori. Idóč sta se razgovarjala o rastlinah in zéliščih, ki sta je videla med potjó. Med drugim sta začela tako govoriti:

Oče. Jarnejček! glej, tu na polji vidiš mnogo različnega cvetja, po drevesih obilo sladkega ovočja (sadja) in po livadah najlepše zelénje, a vsega tega pred nekoliko meseci še nij bilo. Kaj misliš, od kod vse to pride?

Jarnejček. To je vse naraslo; trava raste po zemlji in drevesa poganjajo iz zemlje.

Oče. Res je tako! Ali povédi mi, kdo je, ki požene travo iz zemlje, listje, cvetje in sladkó ovočje iz dreves?

Jarnejček. Bog je, ki vse to stori.

Oče. Dobro si odgovoril! Od Boga pride vse, kar vidimo; on je dal zemlji moč, da more cvetje in drevesa, in vse, kar na njej raste, iz sebe pognati. Le vsejaj n. pr. jabolčen pèček v zemljo in za nekaj časa bode pognalo iz njega drevo, da bodo imele ptice dovolj prostora pod njegovimi košatimi vejami. Óna zemeljska moč, ki tako majhen jabolčen pèček izpremení v tako veliko drevo, res je prečudna. — No, povédi mi, ali vidiš ti vsak čas v letu toliko zelénja in lepih cvetic?

Jarnejček. Ne, oče! po zimi jih ne vidim.

Oče. In zakaj li ne?

Jarnejček. Jaz mislim, da zato ne, ker je prevelik mraz.

Oče. Tudi to si dobro povedal. Kaj je tedaj še treba razun zemlje, da mogó rastline, trava in zélišča rasti?

Jarnejček. Treba je tudi toplote.

Oče. Od kod li pa pride ta toplota?

Jarnejček. Od solnca.

Oče. To je resnica; ali solnce sije tudi po zimi, a vendar nij po zimi tako gorko kakor po leti; kaj misliš od kod pride to?

Jarnejček. Tega vam pa že ne vem povedati.

Oče. Kadar deržiš perst nad gorečo svečo, takój te bode speklo, a ne tako, kadar ga deržiš od strani. Vidiš tedaj, da večja ali manjša toplota, katero naredi ogenj, pride od položja sveče; ogenj v navpičnem položji dela mnogo večjo toploto nego v poševnem.

Ravno tako je sè solncem; tudi solnce ne stoji zmirom v istem položji z našo zemljo; včasí stoji bližej, včasí zopet dalje od naše zemlje. Kadar stoji solnce najvišje na nebu, takrat padajo solčni žarki navpík doli na nas in zategadelj čutimo največjo toploto. Tega se vsaki dan lahko prepričamo. Zjutraj, kadar solnce vzhaja, in z večera, kadar zahaja, nij zrak ónako gorak, kakor je o póludne, kadar solčni žarki navpík padajo na zemljo. Po zimi stoji solnce nižje nego po leti, zato tudi solčni žarki ne padajo navpík na zemljo, nega bolj po šévi (nagneno), in to stori, da nijso tako gorki.

Jarnejček. A od kod pride to, da stoji solnce po zimi nižje nego po leti?

Oče. Tega ti zdaj ne morem tako umljívo povedati, kakor bi rad, a vendar zapomni si to, kar ti povem: Nam se zdí, da solnce vzhaja in zahaja,

zato tudi pravimo „solnce zjutraj vzhaja in z večera zahaja“. A temu nij tako, ker solnce stoji zmirom na istem mestu in samo zemlja se suče okoli solnca.

Jarnejšek. Tega vam ne morem verjeti.

Oče. In vendar je tako! Kadar se na kakem vozu hitro kam pelješ, zdí se ti, da se drevesa in hiše mimo tebe premikajo in da voz mirno stoji, a dobro veš, da je ravno narobe. Zemlja se suče v velikem okrožji okoli solnca, in v istem času se pa vrti tudi okoli svoje osi. V tem, da se zemlja okoli solnca suče, pride v tak položaj sè solncem, da solnčni žarki na zemljo padajo navpik in takrat nam je vroče. Za nekaj časa pride zemlja sè solncem v tak položaj, da solnčni žarki po šévi padajo na zemljo in takrat nam je hladno. Zemlja potrebuje 365 dni in 6 ur, da se zasuče jeden krat okoli solnca, to je ravno jedno leto. Kaj misliš, da na jeden krat postane zima in zopet na jeden krat vročina?

Jarnejšek. Ne, za zimo prihaja zmirom toplejše in naposled postane velika vročina; ta letni čas imenujemo poletje; — a potlej biva zopet zmirom hladnejše.

Oče. Dobro si povedal. Ta prehod iz merzle zime v prijetno poletje imenujemo pomlad, a prehod iz prijetnega poletja v merzlo zimo imenujemo jesen. Znaš li mi zdaj povedati, kako se zovó štiri letni časi?

Jarnejšek. Znam.

Oče. Nu, kako!

Jarnejšek. Pomlad, poletje, jesen in zima.

Oče. Kako nastanejo štiri letni časi?

Jarnejšek. To pride od tod, ker se zemlja suče okoli solnca.

Oče. Naj ti še to povem, kako se naredí dan. Zemlja se zasuče v 24 urah jeden krat okoli svoje osi in to dobo imenujemo jeden dan. Po leti so dnevi najdaljši, a po zimi so najkrajši. V pomladi in jeseni so dnevi in noči jednako dolgi. Od kod in zakaj vse to pride, to ti povém, ko bodeš večji.

Mladinoljub.

Gosénično gnezdo.

Jélčica se je sprehajala z materjo po polji. Glej, tu zagledati germič kopriv, ki je bil polhen gosenic, gerdih černih živalce, ki so imele po herbtu polno bodečih kocin in zelene proge med kocinami. „Ali smem te gosénice pohoditi?“ vpraša Jélčica matere. „Ne,“ reče mati, „saj vidiš, da se te živalce redé o koprivah in nam ne delaje nobene kvare. Ako je pa vidiš na kakem drevesu ali na kakem drugem koristnem zelišči, smeš je pokončati. Le vzemi je domóv, da je boš doma redila!“ Z veseljem seže Jélčica z roko po gosénicah, ali jedva to storí, zavpije na ves glas, ker nij pomislila, da koprive pekó. A zdaj je pametnejša; potegne robec iz žepa, ovije si roko z njim in poterga koprive, na katerih so sede le gosénice. Domóv prišedši, dene koprive v veliko kupico, preveže jo s papirjem in naredí na papirji od zgoraj luknjice, da so gosénice dobivale zraka. Pet dni jim je Jélčica dajala pridno jésti in jih je z veseljem opazovala. Šesti dan jim prinese zopet jesti, ali o čuda! papir neče od kupice stran, ker so se gosénice nanj obésile. Ob zadnjem životovem koncu so visele med papirjem in kupico kakor bi bile prikéljene.